

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

61. An aliquando Prælati possit ex denunciatione Paterna procedere ad
judicialum, macimè quando delictum esset in grave damnum Reipublicæ,
vel communitatis, aut alicujus innocentis? Et an in hoc ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

illa denunciatio, vel accusatio audiatur. Non positivo
 ut patet exponendo iura allegata. Nec diuino; nul-
 lum enim est Scripturæ testimonium, unde inferatur;
 Nec naturali; quia ex natura rei secreta admonitio
 non respicit fori exterioris: est enim natura sua secre-
 ta, & quæ probari nequit; nam agitur tantum inter
 correptum, & corripientem; & si inducuntur alij, fit
 sub sigillo secreti, & inutiliter ad probationem iuri-
 dicam: quare non potest in iudicio constare, an præ-
 missa, vel ommissa fuerit; & ideo non potest ab ea de-
 pendere publici iudicij exequutio. Et id videtur
 seruari in praxi. Huc uelque Lorca: qui respondet ad
 Canones contra adductos.

2. Notandum est tamen hic, & perpetuo menti-
 tenendum, id, quod ex eodem Lorca obseruatur, & docet
 Duallius in 2. r. de Correc. q. 9. art. 5. quod si
 Prælati, vel iudicij constaret iniuriam fieri reo, eo
 quod denunciatur, vel accusatur, non præmissa admo-
 nitione, quando debita est, tenetur, quantum potest
 commode denunciationem, & accusationem impedi-
 dere; & conari, ut Euangelicus ordo seruetur; siquidem
 iudex uidentis alia uia, quam per sententiam suam iuri-
 dicam, posse æquè bene impedire peccatum, & uitari
 illius incommoda, tenetur ex vi charitatis, quantum fieri
 potest, istam denunciationem, & accusationem impedi-
 re: quamuis, si nolit accusator, aut delator desistere,
 nec possit prouidere iudex, ut Euangelicæ correptionis
 ordo seruetur, non peccat admittendo denuncian-
 tionem, & accusationem: eius quippe est, se ut iudicem
 gerere, nec adeo esse sollicitum, an secreta admonitio
 quæ est ex lege charitatis, præmissa fuerit. Et omnia
 hæc præter Duallium, & Lorcam docet etiam Cast.
 Palaus tom. 1. r. 6. disp. 3. p. 116. Imò Alphons.
 Villagut in sua pract. lib. 2. tit. de Denunc. Euang. c. 9.
 concl. 3. & 4. ut obseruat Palaus, docet, debere
 iudicem antequam denunciationem admittat, inter-
 rogare denunciante, an præmiserit secreta corre-
 ctionem, testisque induxerit; quod si ita fecisse non
 probauerit, causamque omissionis legitimam non al-
 legerit, omnino esse repellendum. Sed quod dixi-
 mus uerius est ob usum receptum. Sed ex his oritur
 alia quaestio, & ideo quaeritur.

RESOL. LXI.

An aliquando Prælati possit ex denunciatione Pa-
 ternæ procedere ad iudicalem, maxime quando de-
 lictum est in graue damnum Reipublicæ, vel Com-
 munitatis, aut alicuius innocentis?

Et an in hoc casu possit Prælati obligare denuncia-
 tionem ad denunciandum iudicialiter, & ipse denuncia-
 tians teneatur id facere, &c.

Et in tali casu an denunciator adhibendus sit tan-
 quam testis? Ex p. 7. tr. 3. Res. 47.

1. Respondet affirmatiuè Trullench. in Decal.
 tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 16. num. 8. ubi sic
 ait. Attamen ualde est probabile posse Prælatum iu-
 dicialiter procedere, si esset spes, fore ut per proces-
 sum iudicalem corrigatur quoque delinquens & alias
 crimen non esset omnino occultum; sed probabile
 in iudicio, tunc enim charitas, per quam institutus
 est processus, imperat iustitiam, ut inchoet processum
 iudicalem, quo obinetur finis charitatis, qui est
 emendatio proximi. Ita ille, cui adde Filiucium tom. 2.
 tr. 28. cap. 8. num. 164. & Sanchez Opusc. tom. 2. lib. 6.
 cap. 2. dub. 11. num. 8. & alij.

2. Verum contrariam sententiam cum Suarez &
 Soto tenet P. Lugo de inst. tom. 2. disp. 37. sect. 7.
 n. 82. Ratio autem est, quia tunc nullam habet noti-

tiam, qua ut iudex possit inchoare iudicium: suppo-
 nimus enim, non præcedere infamiam: rursus
 nec est, qui iudicialiter accuset, vel denunciet;
 nullo ergo modo habet uiam procedendi, nisi ille,
 qui denunciauit ut patri, uelit denunciare iudicia-
 liter.

3. Ab hac communi, & uera regula fieri possunt
 duæ exceptiones. Prima est quando delictum esset in
 graue damnum Reipublicæ, vel alicuius innocentis:
 tunc enim sicut iudex potest ad præcauendum illud
 damnum procedere, & postponere famam delin-
 quis: sic etiam potest uti illa notitia quam habuit, ut
 pater, (admodum habita sit extra confessionem) &
 obligare denunciante ad denunciandum iudicialiter,
 & ipse denunciatus tenebitur id facere, si alia uia non
 suppetit impediendi damnum illud publicum, vel in-
 nocentis. Quod si noluerit adhuc iudicialiter denun-
 ciare, poterit Prælati constituitur fiscalem, qui ex
 officio denunciet, si speret posse probari, & tunc in-
 terrogare primum denunciante tanquam testem, &
 ipse tenebitur iam respondere, nisi forte excusetur,
 quia est complex delicti, vel nisi ex illo testimonio
 merito sibi timeat graue detrimentum, cuius uitatio-
 nis non debet anteponeere illud aliud bonum pu-
 blicum, vel illius innocentis, qui patitur ab eo delin-
 quente.

4. Secunda exceptio esse potest, quando per uiam
 paternam Prælati non consequitur subditi emenda-
 tionem, & sperat eam consequi per uiam iudicalem:
 ad hunc enim finem potest transire similiter in pro-
 cessum iudicalem, obligando delatorem ad denun-
 ciandum iudicem, ut dictum est. Quia sicut hoc potest
 facere propter uitandum damnum tertij, potest etiam
 propter damnum ipsius delinquentis, cuius non mi-
 norem uiam habere debet Prælati. Ita Soto sup. &
 lib. 9. de inst. q. 6. art. 2. concl. 4. ubi eam exceptionem
 expressè posuit. Debet autem tunc Prælati procedere
 ad punitionem solum, quatenus necessaria est ad
 emendationem subditi, quam intendit, quia cum to-
 tus ille processus assumatur, tunc solum propter bo-
 num ipsius subditi, non debet progredi ultra illos ter-
 minos boni subditi.

5. Sed est difficultas, an in tali casu denuncia-
 tor sit adhibendus tanquam testis: & affirmatiuè con-
 tra Aragonium respondet Villalobos in summ. tom. 2.
 tract. 4. diff. 14. num. 5. & 6. ubi ita asserit. Quan-
 do no se espera la emienda del pertinax, entonces
 ya se procede, via iuris, que cessa la correccion
 fraternal, y empieza la iudicial, segun lo dize Chri-
 sto: si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam
 ethnicus, & publicanus. En este caso puede ya
 el Prelado proceder contra el con censura, y encar-
 cerarle: y se fuere necesario, darle tormento, y auien-
 do confesado, castigarle.

6. La duda queda aora, si quando el Prelado
 procede a punition, y castigo se ha de contar el
 denunciador por un testigo. A lo qual responde Soto,
 que es probable que si, porque es ya distinto processo,
 que se acabo el de la correccion fraternal, y comienca
 la iudicial: y parece, que se da a entender en el E-
 uangelio, en aquellas palabras si te non audierit, ad-
 hibe tecum unum, aut duos testes, ut in ore duo-
 rum, uel trium stet omne uerbum, donde se da a
 entender, que el denunciador puede ser testigo: porque
 de otra manera no fueran dos, o tres, y tambien se
 prouea de un texto, en el qual el Papa induze las pa-
 labras dichas del Euangelio.

7. Lo contrario desto tiene Aragon, funda-
 se en que este denunciador siempre le parece sospe-
 choso, y solo lo admite en el crimen de here-
 gia; donde por la atrocidad del delicto se admiton
 testigos; aunque tengan tachas. A mi muy prouable
 D d 3 se

se me haze la Sentencia de Soto, con que aya Fiscal, o otro denunciador, que denuncie, y se apearie en el segundo proceso de la segunda denunciaciõ indi- cial: y assi se haze en el santo officio; porque de otra manera, cierto es que no puede una misma persona en un mismo proceso ser denunciador, o acusador, y testigo: y al argumento del Maestro Azagon, es facil la respuesta, diziendo que no se puede tener por sospechoso el que tiene tanta caridad, que guarda puntualmente el proceso de la correccion fraterna, que es acto de caridad. Hucvique Vil- lalobos.

RESOL. LXII.

An inter Religiosos peccata carnalia occulta sint den-uncianda Prælo: ut iudici absque prauia corri-ptione? Ex part. 7. tract. 3. Ref. 62.

Supr. in Ref. quæ hic est 64 à §. Quod si, & in Ref. 55 §. vlt. & in R. nor. seq.

§. 1. DE hac quæst. pauld supra aliquid in gene-rali dictum est, & affirmatiuam senten-tiam docet nouissimè Caspensi. in *Cursu Theolog.* tom. 2. tr. 27. disp. 6. sect. 4. n. 39. vbi sic ait: Peccatum fornicationis inter Religiosos debet computari inter crimina excepta: atque adeo ante præmissam moni-tionem, quamuis sit occultum, debet denunciari Prælo: tanquam Iudici, dummodo sit in via, & pe-riculo divulgationis.

2. Et ratione probatur, quia duobus modis potest aliquod peccatum tendere in perniciem publi-cam: vno modo, quia habet pro obiecto proximo bonum publicum, & quia ex genere suo est conta-giosum, & infectivum aliorum, & contaminat Rem-publicam: altero modo respectu scandali, quod inter laicos ex eo peccato oritur, & infamiae, quæ in religionem redundat, quoties in illorum notitiam ven-it. Vtroque autem modo peccatum hoc, de quo loquimur, tendit in perniciem religionis: est enim peccatum viscosum, quod multos passeres implicat. Est etiam valde contagiosum, & infectivum, utpote quod in aliorum subuersionem tendit; qui enim hoc vitio obstrictus est, nititur plures corrumpere, & focios sui criminis haberi securos, ac fideles. Deinde est valde scandalosum, tum quia nullo alio vitio reli-gio redditur tam infamis, quæ pravorum peccatis accetur ab exercendis superioribus ministeriis cum proximis, qui timent ne sibi inferantur damna, quæ audiunt in vicinorum domibus. Tum etiam quia laï-ci, quæ intuentur in vno, suspicantur in cæteris, & toti Ordini detrahunt honorem, ut supra retulimus ex D. Aug. *Epist.* 137. Vnde tot Religiosi perfecti, ieiunantes, orantes, diuinas laudes die noctisque decantantes, corpora sua frequentibus castigationibus, cilicis, disci-plinis, in seruitutem spiritus redigentes, ob nimiam quam patiuntur verecundiam cum hæc peccata vul-gantur, nec audent domo egredi, nec elemosynas petere, nec faciem leuare. Itaque nullus prudens negare poterit, peccatum hoc esse contra bonum commune religionis. Quando verò peccata vergunt in publicam perniciem, vel damnum communitatis, omnes fateatur debere denunciari Prælo: ut Iudici ante monitionem: ergo idem & ob eandem ratio-nem fatendum est de hoc peccato, quando est peri-culum publicationis. Eo vel maxime, quia in hoc peccato, regulariter loquendo: parua, aut ferè nulla est spes emendationis per monitiones secretas. Tum etiam quia delinquentis sua culpa liberè voluit inferre damnum toti Religioni, & sic iure, & via defensionis, licitum est illud repellere per medium denuncia-tionis. Nec mutatio loci esse solet remedium: ignis

enim hic non facile extinguitur, sed eum secum per-tat quocumque vadat, & ferè semper ad id delinquit, ut qui vnum locum infecit, alia plura inficiat, & vt scandala multiplicentur, & infamia Religionis ac-crescat. Ergo, &c.

3. Sed circa præsentem quæstionem ne defertur recognoscere me ipsum in part. 3. tract. 2. resolut. 69. Et mihi placet opinio Parris Zacharie à Saluto in *Direct. iud.* cap. 12. vbi docet in peccatis carnalibus delinquentes esse in duplici differentia, quidam quia fragilitate potius quam peccandi libidine in hoc crimen incidunt, quod non captata, sed oblatæ occa-sio illis peccandi ansam præbuit. Quidam verò ex malitia peccantes diu delictum animo ventant, & vndique lapsus occasiones querunt, ingreditur domos suspectas, præcedunt praua colloquia, litera amatoria, donuicula, & alia id generis; & hos posteriores, utpote perueria peccandi libidine animo corruptos, & aliorum corruptores, absque prauia admonitione Iudici denunciandos censet, quia fratram correctionem non tam illis prodesse, quam obesse putat; quia ea non meliores, sed peiores fiunt. Priores verò non statim denunciandos esse, sed fra-terna admonitione prius corripiendos, eo quod modus peccandi eam illis profuturam satis perilludat. Ita ille.

4. Vnde à fortiori concedendum est in peccatis carnalibus Religiosos posse procedere ad immedia-tam delationem Prælo: ut patri, quia frequenter non speratur in his peccatis, tam perfecta emenda-tio per priuatum, quam per Prælatum, itaue non sit periculum relabendi: fornicatio enim raro con-tingit vna vice tantum, si perseuerat occasio, nec priuatus potest frequenter tanta autoritate pale-re: ob quod regula illa generalis in delictis recen-sitis est optima. Si quando verò spes vitandi ca-damna per priuatum monitionem sit æqualis, ita-ut moraliter nullum censeatur periculum in altero ex his modis, aut peccata non sint recitata, sed iam emendata cum spe ea non esse iteranda, tunc non obligat lex charitatis ad delationem immedia-tam occultam, & paternam. Et ita mecum docet Hira-d. de Mendoza vol. 2. disp. 163. sect. 5. §. 237. Et ideo si casus accedat in praxi ad eam Religiosus, pro consilio pium, & prudentem Confessarium.

RESOL. LXIII.

An sit necessaria correctio fraterna ex peccatis etiam occultis, quæ vergunt in damnum totius? Ex p. 7. tr. 3. Ref. 51.

§. 1. AD hoc dubium sic respondet Trullen-bach in *Decalogum*, tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 16. numero 3. Quando peccatum licet occultum sit, tamen cedit in maius detrimentum alicuius, vel aliorum, quam sit iactura qualiscumque famæ pro-ximi apud Superiorem, vt si quis machinetur noc-tem alteri; tunc enim vita præponenda esset famæ. Quare si sciam Petrum velle Ioannem interficere, vel eius bona surripere, teneor ex Charitate malum hoc impedire, si commodè possum, hoc modo, ni-si moraliter credam, profuturam correptionem, eum per me, aut per alios (si hoc magis expediret) corripere: si verò hæc non sufficiant, eum iudici-tanquam Patri denunciare: quod si nec sic sit spes emendæ, teneor monere innocentem in communi, vt sibi caueat, non nominando delinquentem. Quid si hoc modo damnum impediri non potest, licet tunc manifestare nocentem innocenti, nam nocens